

ข้อกำหนดเกี่ยวกับศัตรูพืชเพื่อการส่งออกผลไม้ฝรั่งและการจัดการ

การส่งออกสินค้าเกษตรนั้นการดำเนินการใดๆ จะขึ้นกับข้อกำหนดของประเทศผู้นำเข้าว่ามีการวางมาตรการไว้อย่างไร เพื่อให้ผู้ส่งออกได้ทราบและปฏิบัติตาม ซึ่งปัจจุบันประเทศในกลุ่มสมาชิกองค์การการค้าโลก (World Trade Organization, WTO) ได้มีการทำความตกลงทางการค้าในรูปแบบทวิภาคีหรือพหุภาคีกันหลายๆประเทศ สำหรับประเทศไทยมีการเปิดการค้าเสรีกับหลายประเทศในภูมิภาคต่างๆ โดยมีการทำความตกลงทางการค้า (Free Trade Area, FTA) และหลายๆ ประเทศเริ่มมีการใช้มาตรการสุขอนามัยพืช เพื่อปกป้องคุ้มครองสินค้าเกษตรตนเอง ดังนั้นเพื่อให้เป็นไปตามอนุสัญญาอารักขาพืชแห่งชาติ (International Plant Protection Convention, IPPC) กำหนดไว้ ทำให้ประเทศที่เป็นภาคีสมาชิกของอนุสัญญานี้ต้องปฏิบัติตามโดยหน่วยงานที่รับผิดชอบและดำเนินการจัดทำข้อมูลเพื่อเปิดตลาดสินค้าเกษตร คือ หน่วยงานอารักขาพืชแห่งชาติ (National Plant protection Organization, NPPO) ของประเทศต้นทาง

ปัจจุบันการเปิดตลาดอาจเกิดจากหลายเหตุผล เช่น (1) มีผู้ยื่นเรื่องขอให้ดำเนินการจัดทำข้อมูลเปิดตลาดสินค้าเกษตรออกไปจำหน่ายยังต่างประเทศ (2) ประเทศคู่ค้ามีการเปลี่ยนแปลงกฎระเบียบในการนำเข้าสินค้า หรือ (3) มีการตรวจพบศัตรูพืชใหม่ๆ ทำให้ประเทศผู้นำเข้าจำเป็นต้องดำเนินการวิเคราะห์ความเสี่ยงศัตรูพืชเพื่อกำหนดมาตรการสุขอนามัยพืชในการนำเข้า กรมวิชาการเกษตรในฐานะเป็นหน่วยปฏิบัติขององค์การอารักขาพืชแห่งชาติของประเทศไทย (NPPO) จึงเป็นผู้รับผิดชอบดำเนินการจัดทำข้อมูลหากมีผู้ประสงค์จะส่งสินค้าไปจำหน่ายยังต่างประเทศที่มีการกำหนดให้มีการจัดเตรียมข้อมูลเปิดตลาดเพื่อใช้ในการวิเคราะห์ความเสี่ยงศัตรูพืช ดังเช่นประเทศเวียดนาม ที่กำหนดให้ประเทศส่งออกต้องส่งข้อมูลให้เวียดนามดำเนินการวิเคราะห์ความเสี่ยงศัตรูพืชก่อนมีการนำเข้าสินค้า โดยเฉพาะกับประเทศที่ไม่เคยส่งออกมาก่อนและยังมีมาตรการทางสุขอนามัยประกอบการพิจารณานำเข้าด้วย เสนอมาตรการจัดการศัตรูพืชที่มีโอกาสติดไปกับสินค้าที่มีศักยภาพส่งออกของประเทศไทย โดยมีการวิเคราะห์ความเสี่ยงศัตรูพืชเบื้องต้นกับพืชที่ต้องการส่งออก เพื่อให้ทราบว่ามีศัตรูพืชชนิดใดที่มีโอกาสเป็นศัตรูพืชกักกันของประเทศคู่ค้านั้น เมื่อทราบชนิดของศัตรูพืชแล้วจะได้วางมาตรการจัดการศัตรูพืช เพื่อเสนอให้ประเทศคู่ค้าได้พิจารณาการนำเข้าสินค้าจากประเทศไทย

การออกใบรับรองสุขอนามัยพืช (Phytosanitary Certificate) ให้กับผลไม้ฝรั่งหรือผลผลิตของผลไม้ฝรั่งเพื่อส่งออกต่างประเทศเป็นการปฏิบัติตามภายใต้พระราชบัญญัติกักพืช พ.ศ. 2507 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติกักพืช (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2542 และพระราชบัญญัติกักพืช (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2551

การออกใบรับรองสุขอนามัยพืชมิใช่มาตรการบังคับ ขึ้นกับความประสงค์ของผู้ส่งออก หรือเป็นความต้องการของประเทศผู้นำเข้าที่ต้องการให้มีใบรับรองสุขอนามัยพืชกำกับไปกับพืช/ผลผลิตพืช เพื่อเป็นการแสดงว่าพืชหรือผลผลิตพืชที่ส่งออกไปนั้นปราศจากศัตรูพืช

การจัดการเพื่อการส่งออก

การนำเข้าผลไม้ฝรั่งในทุกๆ ประเทศที่เป็นประเทศคู่ค้ากับประเทศไทยกำหนดให้ต้องมีใบรับรองสุขอนามัยพืช (Phytosanitary Certificate) กำกับมากับสินค้า

การวางมาตรการทางสุขอนามัยพืชของประเทศคู่ค้าบางประเทศทำให้ประเทศไทยต้องมีความเข้มงวดกับศัตรูพืชที่มีรายงานพบในประเทศไทย ดังนั้นประเทศไทยได้กำหนดมาตรการในการขอใบรับรองสุขอนามัยพืชได้แก่

1. ประเทศกลุ่มสหภาพยุโรป (European Union) ประเทศไทยกำหนดให้ผลไม้ฝรั่งเป็นพืชควบคุมเฉพาะ หมายถึงพืชที่ถูกกำหนดว่าต้องผ่านการตรวจสอบเชื้อจุลินทรีย์ หรือสิ่งอื่นใดที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพของมนุษย์ ตามประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง กำหนดพืชเป็นพืชควบคุมเฉพาะ พ.ศ. 2552 และประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง กำหนดพืชเป็นพืชควบคุมเฉพาะ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2552 และเงื่อนไขการขอใบรับรองสุขอนามัยพืชสำหรับพืชควบคุมเฉพาะที่จัดผลไม้ฝรั่งเป็นประเภทควบคุมเฉพาะทั่วไปมีดังนี้

- ผู้ส่งออกต้องจดทะเบียนเป็นผู้ส่งออกสินค้าผักและผลไม้สดไปสหภาพยุโรป (ทะเบียน EU-XX-XXX)
- บริษัทหรือโรงคัดบรรจุต้องผ่านการรับรองคุณภาพและมาตรฐานตามระบบการผลิตที่ดี

(Good Manufacturing Practice: GMP AC -03-03-XXXX-XXXX-XXX) จากกรมวิชาการเกษตร

- พืชต้องมาจากแปลงปลูกที่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรดีที่เหมาะสม (Good Agricultural Practice, GAP AC -03-02-XXXX-XXXX-XXX) จากกรมวิชาการเกษตร

- ต้องมีสำเนาใบรับรองสุขอนามัย (Health Certificate) ประกอบการขอใบรับรองสุขอนามัยพืชทุกครั้ง

- ผู้ส่งออกที่มีโรงคัดบรรจุเป็นของตนเองแต่มีหน่อไม้ฝรั่งและ/หรือปริมาณไม่เพียงพอต่อการส่งออกสามารถจัดหาสินค้าจากโรงคัดบรรจุอื่นได้ (แต่ต้องผ่านการรับรองและขึ้นทะเบียน GMP แล้ว) และต้องมีสำเนาทันทีรับรองจากโรงคัดบรรจุนั้นๆ ว่าได้จัดเตรียมสินค้าให้แก่ผู้ส่งออกเรียบร้อยแล้ว โดยระบุชนิดพืชน้ำหนักและปริมาณแบบมาพร้อม กับคำขอ พ.ก. 7 และต้องแนบสำเนาทันทีแสดงการได้รับการรับรองและขึ้นทะเบียน GMP ของโรงคัดบรรจุนั้นๆ ด้วย

- ต้องติดป้ายหรือฉลาก หรือประทับข้อความภาษาอังกฤษ ต้องระบุหมายเลขทะเบียนผู้ส่งออก ชื่อสามัญ (Asparagus) และวิทยาศาสตร์ (Asparagus officinalis) นานัก ไร่ที่ผลิต และประเทศผู้ผลิตโดยติดที่กล่องบรรจุหีบห่อ หรือ ภาชนะบรรจุย่อย หรือติดสองที่ก็ได้

ศัตรูพืชที่สหภาพยุโรปกำหนดและมีรายงานการตรวจพบจากประเทศไทยได้แก่

1. Thrip tabaci Lindeman (Onion thrips – เพลี้ยไฟหอม)
2. Spodoptera litura (Fabricius) (Common cutworm – หนอนกระทู้ผัก)

2. สาธารณรัฐประชาชนจีน (People's Republic of China)

ข้อกำหนดในการนำเข้าผักสดตามพิธีสารฯ ผักไทย-จีน ซึ่งหน่อไม้ฝรั่งอยู่ในประเภท ผักรับประทานหน่อ คือ

- ผักที่ส่งออกต้องมาจากแปลงปลูกที่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรดีที่เหมาะสม (GAP AC -03-02-XXXX-XXXX-XXX) จากกรมวิชาการเกษตร

- ต้องมาจากโรงคัดบรรจุที่ผ่านการรับรองคุณภาพและมาตรฐานตามระบบการผลิตที่ดี (GMP AC-03-03-XXXX-XXXX-XXX) จากกรมวิชาการเกษตร

อย่างไรก็ตามมีข้อกำหนดของประเทศคู่ค้าในการนำเข้าหน่อไม้ฝรั่งในปัจจุบัน ได้แก่

1. ประเทศญี่ปุ่น (Japan)

ข้อกำหนดในการนำเข้าหน่อไม้ฝรั่งคือ

- การตรวจสารพิษตกค้าง ตามประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง กำหนดพืชเป็นพืชควบคุม เฉพาะ พ.ศ. 2552 และประกาศกรมวิชาการเกษตร เรื่อง หลักเกณฑ์การส่งออกสินค้าพืชผัก 21 ชนิดไป ญี่ปุ่น กำหนดให้หน่อไม้ฝรั่งสด แห้งและแช่แข็งต้องตรวจสารพิษตกค้าง

2. ประเทศเกาหลีใต้ - มีใบรับรองสุขอนามัยพืชกำกับมาพร้อมกับสินค้า

3. ประเทศไต้หวัน

- ต้องมีใบรับรองสุขอนามัยพืช (Phytosanitary Certificate) แนบไปกับสินค้าทุกครั้ง

- หน่อไม้ฝรั่งหรือผลผลิตต้องได้รับการตรวจสอบและระบุข้อความรับรองพิเศษว่าปลอดจากไส้เดือนฝอย *Ditylenchus dipsaci* และเพลี้ยไฟ *Frankliniella occidentalis*

4. ประเทศสหรัฐอเมริกา

- หน่อไม้ฝรั่ง ให้อยอด (shoot) เข้าได้และต้องปฏิบัติตามข้อ T101-b-1 ที่กำหนดว่าต้องรมด้วย Methyl Bromide 24 กรัมต่อลูกบาศก์เมตร นาน 2 ชั่วโมง ที่อุณหภูมิมากกว่าหรือเท่ากับ 27 องศาเซลเซียส หรือ 32 กรัมต่อลูกบาศก์เมตร นาน 2 ชั่วโมง ที่อุณหภูมิ 21-26 องศาเซลเซียส

ข้อกำหนดทั่วไปในการส่งออกหน่อไม้ฝรั่งไปประเทศสหรัฐอเมริกาคือ

- สามารถนำเข้าได้ทุกด่านที่มีเจ้าหน้าที่กักกันพืช

- ผู้นำเข้าต้องยื่นขอใบอนุญาตนำเข้า (Import permit) และต้องได้รับใบอนุญาตนำเข้าจาก Plant Protection and Quarantine Programs เสียก่อนจึงจะทำการนำเข้าได้ โดยทั่วไปแล้วใบอนุญาตนำเข้าจะมีอายุ 5 ปี

- รายละเอียดใบขออนุญาตนำเข้าต้องระบุชื่อประเทศ หรือแหล่งผลิตผักผลไม้ที่ต้องการนำเข้าด่านนำเข้า ด่านแรกในสหรัฐอเมริกาที่สินค้าจะถูกส่งเข้ามา ชื่อและที่อยู่ของผู้นำเข้าในสหรัฐอเมริกาที่ขอใบอนุญาตนำเข้า ใบอนุญาตดังกล่าวจะอนุญาตชนิดสินค้าเฉพาะเจาะจงที่มาจากประเทศหรือเขตการผลิตเดียวและนำเข้า มาได้ทางด่านใดด่านหนึ่งเท่านั้น พร้อมระบุเงื่อนไขอื่นๆ ที่เกี่ยวกับการนำเข้า

- การนำเข้าผักต้องไม่ติดดินและราก

- ผักที่ได้รับอนุญาตนำเข้าต้องผ่านการคัดสรรมาอย่างดีหรือผ่านการกำจัดศัตรูพืชตามข้อกำหนดในการนำเข้า

- ภาชนะบรรจุผักแต่ละกล่องจะต้องปิดฉลากให้เป็นไปตามข้อกำหนดที่ได้ระบุไว้

- การส่งออกต้องระบุชื่อวิทยาศาสตร์และจำนวนให้ถูกต้อง

5. ประเทศแคนาดา – มีใบรับรองสุขอนามัยพืชกำกับมากับสินค้า

6. ประเทศออสเตรเลีย

- ต้องมีหนังสืออนุญาตนำเข้า (Import permit) และใบรับรองสุขอนามัยพืช (PC)
- ภาชนะบรรจุต้องใหม่และสะอาด
- ต้องปราศจากแมลงที่มีชีวิต ลักษณะอาการโรค เมล็ดวัชพืชหรือพืชอื่น เศษซากพืช ดิน และอื่นๆ

7. ประเทศอินเดีย

หน่อไม้ฝรั่งสำหรับบริโภค มีใบรับรองสุขอนามัยพืชที่ไม่ต้องมีการระบุข้อความในใบรับรองสุขอนามัยพืช

8. ประเทศมาเลเซีย

การส่งออกหน่อไม้ฝรั่งต้องมีใบรับรองสุขอนามัยพืชกำกับมากับสินค้าและ ปฏิบัติตามระเบียบที่มาเลเซียกำหนด เรื่อง การตัดขนาด การบรรจุสินค้า การติดฉลาก และการตรวจสอบสินค้า